

2021-02-09

Kollektivtrafik
Stina Pihlström
Tfn: 063-554 13 36
E-post: stina.pihlstrom@regionjh.se

RUN/85/2021

Framtidens biljett- och betalsystem

Ärendebeskrivning

Kollektivtrafiken i Norrland har under ett antal år följt arbetet med utvecklingen av den nationella standarden för biljett och betalsystem (BoB-standard). Standarden var färdigutvecklad 2017 och har sedan dess implementerats i ett antal län runt om i Sverige, den ger förutsättningar för att göra det enklare för resenärer att köpa och resa sömlöst i Sveriges kollektivtrafik. Befintliga biljett- och betalsystem behöver nu uppgraderas till standarden för att följa utvecklingen i branschen, verksamheten behöver också investera i ny validatorutrustning samt påbörja upphandling av app. Därutöver behöver befintlig apps biljettutbud utökas samt uppgraderas och svara mot nya lagkrav gällande tillgänglighet (WCAG) som för app-lösningar börjar gälla i juni 2021.

Att stå utanför en uppgradering ger stora negativa konsekvenser för kollektivtrafiken i länet:

- Ett icke fullt fungerande biljett- och betalsystem äventyrar intäkter från betalande resenärer om 80 miljoner kronor per år.
- Att inte följa med i digitaliseringen av biljetter skadar attityden till att resa kollektivt och kollektivtrafiken minskar i attraktionskraft.

Område kollektivtrafik, tidigare Länstrafikens verksamhet, har sedan ett par år tillbaka deltagit i ett projekt tillsammans med övriga norrlandslän gällande ett framtida gemensamt biljett- och betalsystem. Projektet formaliserades under våren 2019 och den 23 september 2019 tog styrelsen för Länstrafiken i Jämtlands län AB ett inriktningsbeslut om att ingå samverkan i ett fortsatt projekt med övriga norrlandslän i framtagandet av ett nytt biljett- och betalsystem. Samverkansavtalet fanns inte med som en bilaga i upprättat överlåtelseavtal mellan Region Jämtland Härjedalen och bolaget Länstrafiken i Jämtlands län AB.

Norrlandslänens gemensamma mål i samverkansavtalet är ”Sveriges mest välkomna kollektivtrafik”, det innebär bland annat att:

- Det ska vara enkelt och smidigt för resenären att köpa biljett och resa inom länet eller över länsgräns oavsett trafikslag (buss och tåg).

- Kollektivtrafikens biljettutbud ska vara tillgängligt för hela länet, oavsett var resenären är bosatt.

För norrlandslänens del genomfördes en förstudie under första halvåret 2020. Förstudien mynnade ut i en rekommendation kring ett handlingsalternativ. Under hösten 2020 har handlingsalternativet utretts både juridisk och tekniskt och verksamheterna är nu redo för nästa steg i projektet. I korta drag bygger alternativet på en uppgradering av befintligt biljettsystem med en investering av nya biljettläsare, så kallade optiska validatorer, som till skillnad från dagens biljettläsare kan validera både biljetter som säljs i app och plastkort. Uppgraderingen och optiska validatorer möjliggör att befintligt biljettsystem:

- Följer den nationella standarden för biljettsystem.
- Verksamheten kan intäktssäkra alla resor som görs med mobilbiljetter.
- Möjlighet att tillmötesgå den efterfrågan som finns bland resenärer att utöka antalet biljettyper i appen från dagens dag- och enkelbiljetter till att också erbjuda de rabatterade biljetterna så som exempelvis Länskort, 20-resorskort och stadstrafikens Tankkort.

Projektet, dvs uppgraderingen av befintligt biljettsystem, beräknas pågå under 15 månader. Verksamheten ser ett behov av att redan under 2021 påbörja delen i projektet att utrusta fordon med ny validatorutrustning, detta med anledning av att säkra biljettintäkterna, säkerställa resandestatistiken samt förebygga fuskåkande. De åtgärder som vidtagits med anledning av Coronapandemin, däribland stängda framdörrar på bussen, har gjort att föraren inte haft någon interaktion med resenärer och därmed ingen möjlighet till försäljning av biljetter ombord. Resenärer har hänvisats till att förköpa biljetter och ladda busskort i förväg, en hänvisning till ett ytterst begränsat distributionsnät av biljetter till kollektivtrafiken i länet. Med anledning av att påstigning sker genom bakdörr har utrustningen för att validera busskort flyttats till mittendelen av bussen. Valideringsutrustningen kan endast validera busskort och inte mobilbiljetter och det görs därmed ingen maskinell kontroll av mobilbiljetter ombord. Det har med anledning av pandemin blivit tydligt att verksamheten inte är rustad för ett resande där biljetter måste köpas i förväg. Analyser av biljett- och försäljningsstatistiken visar på ett sannolikt intäktsbortfall om totalt 5,6 mkr för 2020, ett bortfall som går att koppla till fuskåkande. Samtidigt behövs utbudet av biljetter i appen utökas, detta för att göra det enklare och tillgängligare för resenären att köpa biljetter. Med de få försäljningskanaler som erbjuds idag har inte länets befolkning samma förutsättningar att komma åt hela kollektivtrafikens biljettutbud, det blir en orättvisa beroende på var resenären är bosatt. Med ett större utbud i appen minskar orättvisan och tillgängligheten ökar. De åtgärder som planeras redan 2021 föreslås finansieras av det generella statsbidraget på grund av Coronapandemin, vilket disponeras av regionstyrelsen och beslutas i särskilt ärende. Kostnader för 2022 och framåt tas med i budgetarbetet inför kommande år.

Regiondirektörens förslag

1. Region Jämtland Härjedalen övertar samverkansavtal avseende ”Framtidens biljett- och betalsystem i Norrland” tecknat av Länstrafiken i Jämtlands län AB 2020-02-28.
2. Region Jämtland Härjedalen ställer sig bakom den rekommendation som förespråkas i genomförd förstudie.
3. Finansiering för 2022 och framåt inarbetas i budgetarbetet för kommande år.

I tjänsten
Hans Svensson
Regiondirektör

Marie Nordmark
Områdeschef Kollektivtrafik

Utdrag till

Organisation/person som protokollsutdrag och/eller yttrande ska skickas till.